

ת"פ תשס"ג (2002-2003)

פרוייקטים שנתיים :

פרוייקט שנתי לשנה"ל תשס"ג בנושא: "השפעתו של אי-שוויון כלכלי על פערי שכר בין קבוצות דמוגרפיות בשוק העבודה הישראלי"
מרכזי הפרוייקט: פרופ' יצחק הברפלד, פרופ' ינון כהן וד"ר יונה רובינשטיין.

סיכום הפרוייקט שנעשה ע"י פרופ' ינון כהן ופרופ' יצחק הברפלד:

במסגרת הפרוייקט נערך ערב עיון בתאריך 25.2.03 בנושא: "פערים עדתיים בהשכלה" בהנחיתו של פרופ' חיים פרשטמן. בערב העיון (שנערך ביום בו ירושלים המושלגת הייתה סגורה ומסוגרת) הוצגו עבודותיהם של פרופ' דב פרידלנדר (על ידי אחד מאתנו שהחליף את החוקר שלא הצליח להגיע), ד"ר שלמה סבירסקי, וד"ר יונה רובינשטיין. פרופ' יוסי שביט וד"ר אנדרה מזאווי הגיבו על דברי החוקרים (פרופ' יצחקי שאמור היה להיות בין המגיבים לא הצליח להגיע מירושלים). הארגון האקדמי של ערב העיון היה באחריותנו.

במסגרת פרוייקט המחקר שלנו, בדקנו את השפעות הגידול באי-השוויון בשכר מאז שנת 1975 על פערי השכר בין קבוצות אתניות-מגדריות שונות בחברה הישראלית. קבוצת הבסיס, אליה מושוות כל הקבוצות האחרות הם גברים ילידי ישראל שאביהם נולד באירופה או אמריקה (להלן אשכנזים). הקבוצות אותן בחנו הן: גברים ילידי ישראל שאביהם נולד באסיה או אפריקה (להלן מזרחים); נשים אשכנזיות ילידות ישראל; נשים מזרחיות ילידות ישראל; וגברים ערבים.

לצורך המחקר נתחנו את סקרי ההכנסות בשנים 1975, 1982, 1992, ו-2001. הממצאים מלמדים שפערי השכר הגולמיים (שאינם מביאים בחשבון תכונות קובעות פריון) שבין קבוצת הבסיס לבין שאר הקבוצות התרחבו באופן משמעותי מאז 1975. גם פערי השכר המתוקננים (שלוקחים בחשבון הבדלי תכונות) בין קבוצת הבסיס לבין שאר הקבוצות גדלו במשך השנים. לכאורה, הגידול בפערים בין הקבוצות הוא מפתיע, שכן בתקופת המחקר לא גדלו הפערים בהון האנושי בין הקבוצות, וחלקן אף צמצמו את פער ההשכלה בינן לבין האשכנזים. ההסבר המרכזי לכך הוא הגידול באי-השוויון בשכר בין השנים 1975 ו-2001, שעקרו התרחש בשנות השבעים ובתחילת שנות השמונים (המדד לאי-השוויון בשכר הוא אי-השוויון בקרב האשכנזים, ולא בכלל המדגם). כמו כן, הממצאים מלמדים שאין לייחס את הגידול בפערים בין אשכנזים לקבוצות האחרות (למעט ערבים) להתייחסות דיפרנציאלית של השוק לקבוצות השונות (אפליה), או לשינויים בתכונות הלא-מדידות של בני הקבוצות השונות. הגידול בפערים בין גברים אשכנזים לבין נשים ומזרחים נובע כולו מהגידול באי-השוויון בשכר. למעשה, אם אי-השוויון בשכר היה נותר קבוע, לא רק שפערי השכר לא היו מתרחבים, אלא היו מצטמצמים. גם פערי השכר בין האשכנזים לערבים התרחבו מאז 1975, אך במקרה של הערבים, "רק" כשלושה רבעים מהגידול בפער נובע מהגידול באי-שוויון. הממצאים הוצגו ביום עיון מטעם מרכז ספיר בחודש יוני 2003.

סיכום הפרויקט שנעשה ע"י ד"ר יונה רובינשטיין

פערי שכר בין עדות: עדויות מ"הארץ המובטחת"

בשנות החמישים, פחות מעשור לאחר היווסדה של מדינת ישראל היה שכרו של הגבר היהודי הממוצע יליד אסיה או אפריקה פחות משישים אחוז משכרו של הגבר היהודי הממוצע יליד אירופה או אמריקה. פערי שכר דומים נמדדו בשנים אילו בין עובדים שחורים לעובדים לבנים בארצות הברית. חמישים שנה מאוחר יותר בשלהי שנות התשעים היה פער השכר הממוצע בין גברים יהודים ילידי ישראל שאבותיהם נולדו באסיה או אפריקה לבין גברים יהודים ילידי ישראל שאבותיהם נולדו באירופה או אמריקה גבוה מפער השכר בין שחורים ללבנים בארצות הברית.

השכלת הפרט מהווה גורם חשוב בהסבר שונות השכר בין פרטים מקבוצות אתניות או מגדר שונות ומסבירה כשני שלישים מפערי השכר ביניהם.

אנו חוקרים שלוש שאלות:

1. האם התפתחות פערי השכר הממוצעים על פני זמן משקפת שינויים בהון האנושי או במרכיב

האפליה?

2. מהם הכוחות המשמרים את אי השוויון ומעבירים אותו בין דורות?

3. עד כמה כוחות אילו יכולים להסביר את התפתחות אי השוויון בין קבוצות אתניות?

באמצעות נתוני המפקדים מ-1983 ו-1995 אנו מראים כי פערי השכר בקרב גברים יהודים ילידי ישראל שאבותיהם נולדו באסיה או אפריקה לבין גברים יהודים ילידי ישראל שאבותיהם נולדו באירופה או אמריקה הצטמצמו באופן ניכר על פני שנתוני הלידה לאחר קום מדינת ישראל. אנו מוצאים כי צמצום זה נובע מהתכנסות פערי הון אנושי ולא משינוי במרכיב האפליה בשוק העבודה. תוצאה זו ניכרת היטב בממצא כי אין פערי שכר בין הקבוצות האתניות לאחר שמתחשבים בנתוני הרקע המשפחתי של הפרטים. בעזרת קובץ נתונים בו מזווגים נתוני ההורים אל נתוני הפרטים מתוך סקרי כוח אדם בין השנים 1979 עד 2000 אנו מראים כי ההתכנסות המשמעותית בהישגים אקדמיים בין גברים יהודים ילידי ישראל ממוצא אתני שונה ניתנת לייחוס בעיקר לפערים ההולכים ונסגרים בהשכלת אימותיהם. ממצאים אילו מדגישים את החשיבות של ההון האנושי כגורם לאי שוויון בשכר בין קבוצות אתניות.

העובדה שהשכלת ההורים משפרת את הישגי צאצאיהם מציעה כי התשואה להשכלה הנמדדת ממשוואת מינצר הינה אומדן חסר להשפעה של השכלה על הצלחה בשוק העבודה כיוון שזו אינה לוקחת בחשבון את השפעת השכלתו של הפרט על הישגי צאצאיו. כאשר הורים אינם מפנימים השפעה זו של ההשכלה אותה הם רוכשים, הרי שבהיעדר התערבות תהיה ההשקעה בהשכלה שיבחר הפרט מתחת לאופטימום החברתי.

העבודות שהוצגו בפרויקט נמצאות באתר האינטרנט של מרכז ספיר, שכתובתו: <http://econ.tau.ac.il/sapir>

ערבי עיון

<u>שם ערב העיון</u>	<u>תאריך</u>	<u>השתתפו</u>
"קשרי הגומלין בין כלכלה ופוליטיקה על רקע המצב בישראל" (ערב בן נתן)	2.1.03	מר אבי פרימור ח"כ אברהם (בייגה) שוחט מר אוהד מראני פרופ' יצחק גל-נור פרופ' אלכס צוקרמן
"המדיניות הכלכלית הנדרשת מהממשלה החדשה"	19.2.03	פרופ' חיים בן שחר ד"ר דני בן דוד פרופ' ליאו ליידרמן פרופ' דני צידון מר דב לאוטמן
"פערים עדתיים בהשכלה" (במסגרת הפרוייקט השנתי)	25.2.03	פרופ' ינון כהן ד"ר שלמה סבירסקי ד"ר יונה רובינשטיין פרופ' יוסי שביט ד"א אנדרה מזאוי פרופ' חיים פרשטמן
"תכנית ההבראה הכלכלית : מבט מהאקדמיה"	13.4.03	פרופ' חיים פרשטמן פרופ' מנחם יערי פרופ' ליאו ליידרמן פרופ' אפרים צדקה פרופ' אריאל רובינשטיין פרופ' אסף רזין

תוכן ערבי העיון נמצא באתר האינטרנט של מרכז ספיר שכתובתו : <http://econ.tau.ac.il/sapir>

הפעילות המחקרית של "פורום ספיר" לשנת 2002

נושא הפרוייקט לשנת 2002-2003 הוא : " מדיניות פיסקלית".
הדיון הציבורי בנושאי תקציב הממשלה ומדיניות המיסוי הנו עתיק יומין ואקטואלי כאחד.
למדיניות הפיסקלית השלכות מאקרו-כלכליות מחד ויכולת להשפיע ברמה המיקרו-כלכלית על הפעילות של ענפים ומגזרים ספציפיים מאידך. וכמובן, למדיניות הפיסקלית השפעה מכרעת על חלוקת ההכנסות והעושר.
הוגשו 10 הצעות מחקר מהן אושרו 4 הצעות.

להלן ההצעות שאושרו :

1. "האם המדיניות-פיסקלית ומוניטרית-משתקפת בתשואות שוק הכספים? עדויות מישראל בשנות התשעים".
ד"ר חדזה בר, ד"ר עדי ברנדר וד"ר סיגל ריבון
 2. "האם הרחבה פיסקלית מגדילה את הביקוש המצרפי והפעילות בישראל? בחינה אמפירית לתקופה 1960 עד 2000".
ד"ר מישל סטרבצ'ינסקי ומר יעקב לביא
 3. "תחלופת עובדים ישראלים בעובדים זרים בענף הבנייה : תמונת מצב והשלכות למדיניות".
ד"ר נועם זוסמן וד"ר דמיטרי רומנוב
 4. "השפעת הדמוגרפיה על ההוצאה הציבורית בישראל בטווח הארוך".
ד"ר יעקב ברוידא
- עבודות המחקר, שאושרו הוצגו בכנס ביניים שהתקיים ב- 19 בדצמבר 2002 והוצגו בכנס מסכם שנערך ב- 29 במאי 2003.
- העבודות תפורסמנה ב"רבעון לכלכלה".
- בהתאם להחלטת הוועד המנהל על הרחבת הפעילות של פורום ספיר, הוצא קול קורא לעבודות מחקר של תלמידי תואר שני ושלישי. מדובר בתחרות עבודות בנושא כלכלת ישראל ומדיניות כלכלית בישראל. הוגשו 14 עבודות והוענקו 5 פרסים בסך 10.000 ₪ לכל עבודה.
- להלן העבודות שזכו בפרס :

1. "השפעת התמיכה הממשלתית על פעילות המו"פ בישראל"
אלכס דוזורצב
2. "Duckind for Cover-Mergers in Response to Trade Liberalization"
גיא בן ישי
3. "שיתופי פעולה אסטרטגיים טכנולוגיים בינלאומיים-מגמות, דפוסים והשלכות של מדיניות הגבלים עיסקיים לישראל"
ירון בר נתן
4. "Universal Banking Investment in R&D Intensive Firms, An Empirical Inquiry"
אהרון שקט
5. "רכישה עצמית של מניות"
אילן זוזוט

תכנית עבודה של "פורום ספיר" לשנת 2003-2004

נושא הפרויקט לשנת 2003-2004 יהיה "תחרות במשק הישראלי".
הגברת התחרות ופיקוח על מונופולים הם חלק מהמדיניות הכלכלית של ממשלות רבות בעולם המערבי.
בעשור האחרון נושא התחרות במשק הישראלי עלה לכותרות בין היתר כתוצאה מהפעילות המוגברת של
הרשות להגבלים העסקיים. המטרה היא לחקור את הניסיון הישראלי לעומק ולבדוק את הסוגיות
הבאות: מהן ההתפתחויות בשירותים הציבוריים השונים? האם הגברת התחרות בשוק השיחות
הבינלאומיות, למשל, הניבה את התוצאות הצפויות? איך הפיקוח על מונופולים מתבצע, הלכה למעשה?
מהם המוסדות הקיימים ואיך הם מתפקדים בפיקוח על מונופולים? מה הקשר בין מבנה השוק לצמיחה
כלכלית? לרווחה? ולבסוף כמובן, מה עוד נותר לעשות? אלו רק מקצת מהנושאים והשאלות שרצוי לתת
עליהם את הדעת.
מסגרת הזמן למחקר היא כשנה. המחקרים יוצגו בכנס ביניים ובכנס מסכם ויפורסמו ברבעון לכלכלה.
הוגשו 15 הצעות מחקר מהן אושרו 6 הצעות.

להלן ההצעות שאושרו:

1. "התחרות במערכת הבנקאות: מי נהנה מהליברליזציה בתנועות ההון?"
חדוה בר וסיגל ריבון
2. "הפיקוח על תעריפי הטלפוניה והחשמל בישראל 1990-2003"
ראובן גרונאו
3. "Open Source vs. Closed Source: Government Policy Regarding the Adoption of
Computer Software"
חיים פרשטמן וניל גנדל
4. "פתיחת שירותי הדואר בישראל לתחרות"
טליה איננהורן ויוסי שפיגל
5. "Competition and Variety in the Israeli Television Market"
דוד ג'נסוב
6. "The Virtues of Competition Among Schools: Evidence From a Natural
Experiment in Israel"
ויקטור לביא

ניירות דיון שיצאו במסגרת מרכז ספיר בשנה"ל תשס"ג

"Migrant Workers' Patterns of Self-Selection: The Case of Palestinian Workers in Israel" Eran Yashiv, November 2002.	12-02
"The Commodification of Corporate Social Responsibility: An Israeli Test Case" Ronen Shamir, November 2002.	13-02
"הצע העבודה של בני זוג" פרופ' צבי אקשטיין וגב' אסנת ליפשיץ, נובמבר 2002.	14-02
"הקזרה בתשובה וזהויות דתיות חדשות בישראל בתחילת שנות האלפיים" יהודה גודמן, דצמבר 2002.	15-02
"Diversification, Expansion and Inequality in Israeli Higher Education" Yossi Shavit, Svetlana Bolotin-Chachashvili, Hanna Ayalon and Gila Menahem, December 2002.	1-03
"Estimating Labor Market Discrimination with Selectivity-Corrected Wage Equations: Methodological Considerations and An Illustration from Israel" Shoshana Neuman and Ronald L. Oaxaca, June 2003.	2-03
"Mortgage Default: Classification Trees Analysis" David Feldman and Shulamith Gross, July 2003.	3-03
"השכלה, רמת השכלה, איכות השכלה – זה כל הסיפור" ד"ר חמי גוטליבובסקי וד"ר נילי מארק, יולי 2003.	4-03
"Gender, Ethnic, and National Earnings Gaps in Israel: The Role of Rising Inequality" Yinon Cohen and Yitchak Haberfeld, August 2003.	5-03
"Work Histories of Israeli Men and Women, 1983-1995" Shoshana Neuman and Adrian Ziderman, , July 2003.	6-03

ניירות הדיון נמצאים באתר האינטרנט של מרכז ספיר שכתובתו: <http://econ.tau.ac.il/sapir>

Migrant Workers' Patterns of Self-Selection: The Case of Palestinian Workers in Israel

12-02

By Eran Yashiv, Tel Aviv University and CEPR, October 2002

This paper uses the Roy self-selection model to study workers' decisions whether to work in a foreign economy or in the local one. The data are repeated cross-sections from the Labor Force Survey on Palestinian workers working locally and in the Israeli economy. These are used to construct the relevant wage equations, corrected for sample selection bias. The results point to market segmentation, with substantially different return profiles for experience and education in the local and in the host economies. These return profiles as well as unobserved skills dictate the patterns of self-selection. The findings have various implications for evaluating return profiles in a developing economy, characterizing migrant workers and their performance, delineating the relation between selection and wage inequality and depicting the evolution of return profiles over time.

"The Commodification of Corporate Social Responsibility: An Israeli Test Case"

13-02

Ronen Shamir, October 2002

This is a case-study of the role of a non-profit organization in disseminating ideas concerning the social responsibilities of corporations. The study shows that corporate managers are trained to think of social responsibility as a business strategy designed to enhance employee loyalty and consumer brand loyalty. Further, it shows that when such a non-profit organization uncritically adopts a business orientation, the idea of social responsibility becomes depoliticized. The study is situated within a theoretical discussion concerning the dialectics of global capitalism, the emergence of social responsibility as a market of services, and the emergence of MaNGOs (Marketoriented Non Governmental Organizations) as players in civil society.

מאמר זה בודק את השפעת מבנה התא המשפחתי על הצע העבודה של בני הזוג בכלל ועל הצע העבודה של נשים בפרט, מתוך מטרה לתת הסבר לגידול הדרמטי בשיעור ההשתתפות של נשים בכוח העבודה בחמישים השנים האחרונות. התרומה המרכזית של העבודה היא בעיצוב וניתוח מודל חיפוש עבודה דינמי של בני זוג משני סוגים של משפחות, משפחות "מודרניות" ומשפחות "קלאסיות". המשפחות ה"קלאסיות" מתוארות כמשפחות פטריאכליות, בהן הגבר הינו המפרנס הראשי והאישה אחראית לגידול הילדים והחזקת משק הבית. האישה במשפחה זו תצטרף לשוק העבודה רק על מנת להשלים את הכנסתו של הבעל במקרה ששכרו ירד או שאיבד את מקום עבודתו. המשחק בין בני הזוג במשפחה זו יהיה משחק בשלבים בו הבעל מחליט ראשון על מדיניות חיפוש העבודה שלו והאישה מחליטה על מדיניות החיפוש שלה רק בשלב השני לאחר שהתבררו תוצאות החיפוש של הבעל. פתרון המשחק יושג באמצעות שיווי משקל מסוג של Stakelberg Leading. במשפחות ה"מודרניות" שני בני הזוג נתפסים כמפרנסים שווים האחראים במשותף הן על פרנסת משק הבית והן על הטיפול בילדים. בשל היותם שחקנים סימטריים, יחליטו הבעל והאישה בו זמנית על מדיניות חיפוש העבודה שלהם. במודל אנו מניחים את קיומו של שיווי משקל נאש כפתרון של המשחק. תוצאות המודל המוצגות במאמר מראות שלסוג המשחק בין בני הזוג השפעה משמעותית על שיעורי ההשתתפות של בני הזוג ושל הנשים בפרט. באופן ספציפי, נקבל כי שיעור ההשתתפות של הנשים ה"מודרניות" גבוה משיעור הנשים ה"קלאסיות", וכי במשפחות ה"קלאסיות" ישנו קשר שלילי חזק בין שיעורי ההשתתפות של בני הזוג, ואילו במשפחות המודרניות קשר זה חלש בהרבה. חלק מרכזי בעבודה מהווה סקירה מאקרו כלכלית בנושא השתתפות נשים בכוח העבודה בישראל, הסקירה מתמקדת בשלושים השנים האחרונות, בהן גדל שיעור ההשתתפות בכעשרים אחוזים. מניתוח הנתונים ניתן לראות שהשינויים המשמעותיים ביותר בשיעורי ההשתתפות היו עבור נשים נשואות, בעלות ילדים בגילאי 25-55, נשים אלו הגדילו את שיעור ההשתתפות שלהן בלמעלה משלושים אחוזים. ממצא זה מדגיש את חשיבות המאמר שכן המודל מתמקד באוכלוסיה זו (של נשים נשואות ובעלות ילדים). בנוסף לסקירה המאקרו כלכלית, מוצגים במאמר ניתוח ואמידה של משוואות המודל עבור מדגם של בני זוג ישראליים (מתוך סקר כוח אדם וסקר הכנסות של הלמ"ס) בשנים 1993-1994.

במאמר זה מוצגת ההחזרה בתשובה בשנים האחרונות בישראל כמייצרת של דתיות חדשה. החזרה בתשובה, על פי טיעון זה, אינה מתמצה בשאלות פסיכולוגיות הכרוכות במצוקות אישיות או חברתיות של החוזרים בתשובה; היא אינה מתמצה בהצטרפות של יחידים וקבוצות לקטגוריות זהות מוכרות; והיא גם אינה קשורה רק לזירות וזהויות פוליטיות מוכרות וממוסדות. החזרה בתשובה כרוכה בתהליכי שינוי ויצירה של הדתיות בישראל, ומשמעותה ודרכי פעולתה מעמידים למעשה דתיות חדשה. טיעון זה מתבסס מבחינה אמפירית ומתודולוגית על איפיון של המתרחש בכמה זירות חברתיות מקומיות של החזרה בתשובה ועל שיחות עם מחזירים בתשובה – מתוך רגישות ליחסי הגומלין ולסימני השאלה שהם מעלים ביחס לזהויות דתיות-חרדיות, חילוניות ומסורתיות מוכרות בישראל. מכאן, על בסיס התבוננות קרובה באירועים פומביים שונים של הבניית ה"חזרה בתשובה" בישראל בשנים האחרונות וניסיון לאפיין את הזהות הדתית-יהודית הכרוכה בה, אני מראה כי ההחזרה בתשובה יוצרת זהויות דתיות חדשות שאינן חילוניות (כמובן), אך גם אינן חרדיות במובן המקובל או המוכר של "חרדיות". הזהות שיוצרים ומחזקים המחזירים בתשובה – כולל ארגונים, רבנים, ופעילים שונים – שונה ודאי מהיהודי החילוני, והיא מכוונת לפחות במוצהר להביא את החוזרים לתוככי העולם החרדי. ואולם, הבנתה של ההחזרה בתשובה צריכה לבוא לא רק מתוך נקודת ראות פרשנית "חילונית" המעמידה מולה את "החרדיות", על מנגנוני "הגיוס" החדשים שלה, אלא גם מתוך נקודת הראות הפנימית של השיח הדתי החרדי. נקודת ראות כזאת מגלה כי החרדיות חשובה ומשמעותית כמובן עבור המחזירים והחוזרים בתשובה, ואולם הללו יוצרים בפועל זהויות חרדיות חדשות, בין היתר מתוך המשא ומתן ותהליכי הגומלין עם החילוניות בישראל. זהויות אלה מתבטאות בהשקפת עולם, אתוס דתי, דפוסי מנהיגות ופעילות דתית וחברתית מתחדשת. חזרה בתשובה מתרחשת, איפוא, בתוך דו-שיח נמשך שאותו מנהלים השחקנים החברתיים השונים עם החילוניות ועם עברם מצד אחד, ועם "עתידם" החרדי מצד שני. בפרט מתבטאת הזהות החדשה הזאת בשלושה מימדים: ראשית, עולם החזרה בתשובה שואב אמנם ואף מעצים תפיסות עולם חרדיות, וביניהן ההבנייה של ניגוד חריף ותהומי בין "חרדיות" ל"חילוניות" או "מערביות" – מובלטת העליונות של הדת היהודית על פני שאר הדתות, משורטטת תיאולוגיה של דת ללא מחלוקות, ומודגשת עליונות אורח החיים הדתי על פני החילוני. ואולם, בד בבד, עולם התשובה, בשונה מהחרדיות, מדגיש רפלקסיה על שאלת האמת והאמונה הדתית, מדגיש את הצורך ב"הוכחה", ושם דגש על שיח, אימות וויכוח עם ה"אמת המדעית". שנית, עולם התשובה משמר ומחזק מאפיינים של הסדר החברתי החרדי, כולל חלוקות פנים-חרדיות לתת-קבוצות והיררכיות חברתיות חרדיות. ואולם, הוא גם מציע דמויות מנהיגות והזדהות שונות מהחרדיות, ובייחוד הוא מציע סוג שונה של קשר בין מנהיגים לנוהים אחריהם. שלישית, עולם התשובה מאמץ ממדים חשובים של הפרקטיקה הדתית החרדית, ובפרט הדגש על קיום מצוות טוטאלי. ואולם, עולם התשובה גם מייצר מגוון חדש ועשיר של עשייה דתית וכן תרבות פנאי חדשה המיועדת לחיזוק של מתחזקים

וחוזרים בתשובה. בתוך כך נבנית מעין קהילה דתית במרחבים ציבוריים חדשים שאינם חילוניים ואינם חרדים במובהק. כך יוצא, כי בניגוד להבנייה הפופולרית, ואף העצמית, של החזרה בתשובה כ"חרדיות" וכמעבר מחילוניות ומסורתיות לעבר החרדיות, מדגיש מאמר זה את הממדים האמביוולנטיים והפרדוכסליים הכרוכים בעולם זה. החזרה בתשובה יוצרת לא רק תהליכי שינוי דתי, אלא גם שינוי והתחדשות של הדת עצמה. בכך מצטרף המאמר לתיאוריות עדכניות של זהות חברתית, כולל זהות דתית, הרואות זהות כתהליך מתמשך, שהתוצר שלו הוא זהות הטרוגנית, מורכבת ומליאת סתירות, המתקיימת בתוך מרחב של "פוליטיקה של זהויות" בתוך ובין קבוצות חברתיות.

Diversification, Expansion and Inequality in Israeli Higher Education

1-03

Yossi Shavit, Svetlana Bolotin-Chachashvili, Hanna Ayalon
and Gila Menahem

During the 1980s and 1990s the Israeli system of higher education went through a radical transformation. The number of degree-granting institutions increased from about 10 to over 80 and the number of undergraduate students increased from about 50 to over 120 thousand. Until the late 80s, over 90 percent of undergraduate students attended one of six research universities. The expansion was achieved primarily through the establishment of less selective, non-research colleges that specialized in undergraduate education. Several types of colleges were established including regional public colleges, teacher-training colleges, and colleges that were extensions of foreign institutions of higher education. However, the enrollments were largest in private colleges offering degrees in the professions, especially Law, Accounting and Management, where tuition fees are about double those common in public institutions.

This paper describes these changes and examines change in the stratification of access to broad categories of institutions and fields of study. We attempt to answer the following research questions: (i) did the transformation increase the odds of attending higher education or did it simply enable the system to meet the growing demand that are a result of immigration and endogenous demographic growth? (ii) Did it reduce social selection in higher education? (iii) Did competition from the new colleges force the veteran universities to reduce social selection or did the colleges enable the universities to maintain their high level of selection? (iv) Did the transformation equalize the opportunity to study 'desirable' fields or did it primarily expand opportunities

in the least selective fields of study?

We employed data on person-years for about 1500 respondents who were 25-45 years old in 2001. The person-years relate to the period 1985-2001 and to ages 20-45. These are the age during which the vast majority of students attend higher education in Israel. Our main results are as follows: (i) the odds of attending higher education increased dramatically between 1985-2000. (ii) The odds of attending one of the veteran universities and their social selection did not change. (iii) The colleges are substantially less selective on parental education than are the universities, but, (iv) overall they are much more selective on the economic ability of families to pay tuition fees. (v) College programs in the least selective fields (e.g, humanities and some social sciences) are offered primarily in public colleges and do not charge high fees. (vi) Access to professional degrees in colleges is strongly dependent on family's economic resources. The private colleges appear to offer a viable educational opportunity to the sons and daughters of the middle and affluent classes who had not excelled at the secondary school level.

"Estimating Labor Market Discrimination with Selectivity-Corrected Wage Equations: Methodological Considerations and An Illustration from Israel"

2-03

Shoshana Neuman and Ronald L. Oaxaca, June 2003.

This paper examines the implications of the standard Heckman correction for selectivity bias in wage and earnings functions that are subsequently used in wage decompositions. While justified in many instances, selectivity correction introduces some fundamental ambiguities in the context of wage decompositions. The ambiguities arise from group differences in the selection term which consists of a parameter multiplied by the Inverse Mills Ratio (IMR). The parameter is identified as the product of the standard deviation of the errors in the wage equation and the correlation between the wage equation error and the selection equation error. How should group differences in these parameters be interpreted in terms of structural differences and endowment effects? The same issue arises with respect to group differences in the IMR which reflect nonlinear group differences in the determinants of selection and in the probit coefficients. We present a set of decompositions that represent

alternative assignments of group differences in the selection components to structural effects and endowment effects. An empirical application to labor market discrimination among professional workers in Israel illustrates how varied the decompositions can be as well as the corresponding inferences about the relative strengths of labor market inequity and endowment differences.

"Mortgage Default: Classification Trees Analysis"

3-03

David Feldman and Shulamith Gross, July 2003.

We introduce the powerful, flexible and computationally efficient nonparametric Classification and Regression Trees (CART) algorithm to the real estate analysis of mortgage data. CART's strengths in dealing with large data sets, high dimensionality, mixed data types, missing data, different relationships between variables in different parts of the measurement space, and outliers, is particularly appropriate for our data set. Moreover, CART is intuitive and easy to interpret and implement. We discuss the pros and cons of CART vis-à-vis traditional methods such as linear logistic regression, nonparametric additive logistic regression, discriminant analysis, partial least squares classification, and neural networks, with particular emphasis on real estate. We apply CART to produce the first academic mortgage default study of Israeli data. We find that borrowers' features, rather than mortgage contracts features, are the strongest predictors of default if accepting "bad" borrowers is more costly than rejecting "good" ones. If these costs are equal, mortgage features are used as well. The higher (lower) the ratio of misclassification costs of bad risks versus good ones, the lower (higher) are the resulting misclassification rates of bad risks and the higher (lower) are the misclassification rates of good ones. This is consistent with real world stylized facts of rejection of good risks in attempt to avoid bad ones.

"השכלה, רמת השכלה, איכות השכלה – זה כל הסיפור"

4-03

ד"ר חמי גוטליבובסקי וד"ר נילי מארק, יולי 2003.

עבודה זו נועדה לאמוד את תרומת ההשכלה לפערים הבין-עדתיים בהכנסות ובצריכה, בישראל, בין השנים 1975 ו-1999. המחקר מתמקד בזוגות בלבד והוא מתבסס על מודל בחירה של הפרט ושל משק הבית, המשמש לאמידת ממדי הפערים הבין-עדתיים בהכנסת ראש המשפחה, בהכנסה המשפחתית ובצריכה המשפחתית, בקרב ילידי חו"ל ובקרב ילידי

הארץ.

הממצאים מעלים שהבדלים בהון האנושי הם הסיבה העיקרית לקיומו של פער בין עדתי בשוק העבודה. בשנות ה-90, למעשה, כמעט כל הפער נובע מהבדלים בתחום ההשכלה. הדבר נכון לגבי ילידי הארץ כמו גם לגבי ילידי חו"ל.

הפערים בקרב ילידי חו"ל בדרך כלל קטנים מהפערים בקרב ילידי הארץ. אם מכלילים את העולים של שנות ה-90, נמצא כי ילידי אסיה-אפריקה משתכרים בממוצע יותר מילידי אירופה-אמריקה. הפער בקרב ילידי הארץ משמעותי ונובע כולו מהבדלים בתחום ההשכלה.

שיעורי התשואה על השכלה נמצאים במגמת עלייה בשנות ה-90. כאשר, התשואה להשכלה של ילידי ישראל ממוצא אסיה-אפריקה גבוהה מזו של ילידי ישראל ממוצא אירופה-אמריקה, בכל השנים למעט שנת 1999. כמו כן, שיעורי התשואה על השכלה של נשים גבוהים, בדרך כלל, מאלו של גברים.

המסקנה העיקרית מהמחקר היא שההשכלה היא הגורם המרכזי לפער הבין-עדתי בהכנסות בשוק העבודה ולא אפליה על רקע עדתי. כלומר, מדובר בפערים בתחום ההשכלה שנוצרו טרם הכניסה לשוק העבודה (Pre-Labor Determined Factors) כתוצאה מהבדלים ברקע הסוציו-כלכלי של המשפחה ובמערכת החינוך בישוב או בשכונה.

"Gender, Ethnic, and National Earnings Gaps in Israel: The Role of Rising Inequality"

5-03

Yinon Cohen and Yitchak Haberfeld, August 2003.

We analyzed income surveys of 1975, 1982, 1992 and 2001 in order to understand the effect of rising earnings inequality in the Israeli labor force during 1975-2001 on the earnings gap between the dominant group of Israeli-born salaried workers in the labor market (Ashkenazim) and four other groups of Israeli-born salaried workers: Mizrahi men, Arab men, Ashkenazi women, and Mizrahi women. The results suggest that since 1975, and especially until 1982, changes in the earnings structure, namely, rising earnings inequality (measured as the rise in earnings inequality within the group of Ashkenazi men), is responsible for the entire rise in the earnings gap between Ashkenazi men and the three Jewish groups (Mizrahi men, Mizrahi women and Ashkenazi women), and for $\frac{3}{4}$ of the rise in the gap between Ashkenazi men and Arab men. Thus, the rise in the earnings gap between Ashkenazim and the Jewish groups during the 26-year period must not be attributed to rising gaps in productivity-related traits, nor to changes in market treatment of these groups. In fact, Mizrahi men and women, as well as Ashkenazi women made impressive relative gains in productivity-related characteristics (and their

treatment by the market) in most periods. However, rising inequality, especially during 1975-92 (and for men also during 1992-2001), more than offset these gains, and blocked their relative economic progress. These results imply that labor market discrimination against Mizrahim or women has not grown during the period. Rather, to the extent that Mizrahi men and Mizrahi and Ashkenazi women are discriminated against in the Israeli labor market, the level of discrimination declined during the 26-year period. Unfortunately, we are unable to reach the same conclusion regarding Arab men, since there is a possibility that labor market discrimination against Arab workers has grown between 1975 and 2001, and that most of the growth occurred since 1992.

"Work Histories of Israeli Men and Women, 1983-1995"

6-03

Shoshana Neuman and Adrian Ziderman, , July 2003.

This study examines the extent, duration and timing of employment breaks amongst a large representative sample of Jewish workers in Israel over a 13 year time period, 1985-1995. Work histories are constructed from a new joint database, unique in Israel, which was derived from a linkage of 1995 Population Census data with monthly employment records of the National Insurance Institute. The paper focuses on gender differences in work history patterns and, within each gender, breakdowns are provided by ethnic origin, marital status and age.

While most of the results are both expected and compatible with current economic theories of household behavior, some of the findings of the study are less expected, particularly those relating to the considerable amount of intermittent employment found amongst male workers. Also, women's labor market attachment is stronger than is generally presumed. Gender differences in employment interruptions are greater for younger than older workers.

This work is currently being complemented by a number of ongoing econometric studies utilizing the new joint database on work histories. These include an examination of the correlates of employment breaks, the use of these new data on employment experience as a replacement for the traditional Mincer labor experience approximation and an examination of the effects of work breaks on human capital depreciation from non use.